

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

**до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за свідоме доведення будинку (споруди) до стану руйнування»
реєстраційний № 3003а від 21.08.2020**

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики в межах компетенції розглянув на своєму засіданні 30 вересня 2020 р. (протокол № 43) проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за свідоме доведення будинку (споруди) до стану руйнування», реєстраційний № 3003а від 21.08.2020, поданий народними депутатами України Третьяковою Г.М. та іншими.

Протидія доведенню будинків і споруд до стану руйнування наразі є актуальним питанням для України, враховуючи кількість зруйнованих будівель та споруд, в тому числі й пам'яток культурної спадщини.

Свідоме доведення будинку (споруди) до стану руйнування - це протиправний руйнуючий вплив на майно, унаслідок якого воно повністю втрачає або може втратити свою споживчу, економічну або культурну цінність. Таке діяння (дія або бездіяльність) є суспільно небезпечним та протиправним, оскільки руйнуючий вплив на майно (в тому числі ухилення або утримання від дій, які необхідно здійснювати для підтримання будівлі (споруди) в належному стані) здатний припинити його фізичне існування або незворотно вивести його з господарського обігу та завдати шкоди життю та здоров'ю людей. А таке діяння щодо пам'ятки культурної спадщини може призвести якщо не до повного знищення самої пам'ятки, то до повної або часткової втрати предмету охорони об'єкта культурної спадщини - характерної властивості об'єкта культурної спадщини, що становить його історико-культурну цінність, на підставі якої цей об'єкт визнається пам'яткою.

Законопроект розроблено з метою забезпечення захисту законних інтересів людини та держави у питанні збереження цілісності об'єктів нерухомості, оскільки руйнування цих об'єктів може супроводжуватись загрозою для життя і здоров'я людини і завжди супроводжується фінансовими збитками для людини та Державного бюджету України. В тому числі законопроект спрямований на стимулювання збереження пам'яток культурної спадщини.

Зокрема, законопроектом запроваджується кримінальна відповідальність за умисне доведення багатоквартирного будинку чи іншої будівельної споруди, що має спільну форму власності до стану руйнування, окрім руйнування непридатних до подальшої експлуатації будівель (споруд), тобто з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення фізичною або юридичною особою діяння (дії або бездіяльності), що призвели або можуть призвести до руйнування.

Крім того, запроваджується кримінальна відповідальність за доведення будівель (споруд), що є пам'яткою історії або архітектури до руйнування, а саме за вчинення фізичною або юридичною особою, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб умисного діяння (дії або бездіяльності), що призвели або можуть призвести до руйнування будівель (споруд), які є пам'яткою історії або архітектури.

Протидія доведенню до руйнування будинків та споруд забезпечить збереження об'єктів культурної спадщини, які несумлінними власниками і користувачами в багатьох випадках наразі навмисно доводяться до руйнування з метою будівництва на місці, що вивільнилося, нової будівлі, яку можна буде споруджувати за нормами для нового будівництва, а не за жорсткими реставраційними нормативами, що забороняють змінювати зовнішній вигляд пам'ятки. При цьому, якщо об'єкт розташований не в зоні, в межах якої встановлені певні пам'яткоохоронні обмеження щодо збереження традиційного характеру середовища, то зовнішній вигляд, в тому числі висота нового будинку будуть залежати лише від побажань і можливостей власника.

Разом з тим, **законопроект потребує доопрацювання в частині змін до статті 298 Кримінального кодексу України.**

1. Законодавство про охорону культурної спадщини, а саме Закон України «Про охорону культурної спадщини» оперує таким терміном як **«пам'ятка культурної спадщини»**. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про охорону культурної спадщини» пам'ятка культурної спадщини це – об'єкт культурної спадщини, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, або об'єкт культурної спадщини, який взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності вказаним Законом, до вирішення питання про включення (невключення) об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Відповідно до статті 2 цього ж Закону об'єкти культурної спадщини за видом поділяються на археологічні, історичні, ландшафтні, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та науки і техніки. Таким чином, «пам'ятки історії або архітектури» є лише двома із восьми видів пам'яток.

Враховуючи наведене, у пунктах 1 та 2 частини другої розділу I проекту слова «пам'яткою історії або архітектури» пропонується замінити словами «пам'яткою культурної спадщини», щоб не обмежувати протиправність злочинного діяння лише діями щодо пам'яток історії та архітектури, а надати захист пам'яткам культурної спадщини всіх видів.

2. Також варто взяти до уваги, що частиною другою статті 298 Кримінального кодексу України вже передбачена відповідальність за умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин. При цьому діяння при вчиненні цього злочину може бути вчинене як шляхом дії так і шляхом бездіяльності, наслідком яких є внесення в пам'ятку негативних змін, що призвели до зменшення чи втрати її культурної цінності. Спосіб вчинення діяння в цій нормі не конкретизований і може бути будь-яким - це може бути і активна дія - підпал, здійснення вибуху тощо або це може бути бездіяльність – ухилення або утримання від дій, які необхідно здійснювати для підтримання об'єкта культурної спадщини в належному стан. При цьому на протиправність діяння, за яке наступає кримінальна відповідальність відповідно до частини другої статті 298 Кримінального кодексу України, не впливають мотиви злочину. Таким чином, можна стверджувати, що діяння (дія або бездіяльність), наслідком якого стало знищення, руйнування чи пошкодження об'єкта культурної спадщини, при цьому незалежно від мотивів вчинення цього діяння (тобто в тому числі і з корисних мотивів) на сьогодні вже криміналізовані у чинній статті 298 Кримінального кодексу України і внесення змін до цієї статті для їх криміналізації не потребується.

Однак діяння (дія або бездіяльність), які можуть призвести (несуть в собі небезпеку) до знищення, руйнування чи пошкодження об'єкта культурної спадщини, ще потребують криміналізації. І в цьому випадку однією з ознак злочинного діяння може стати його корисливий мотив. Водночас доцільність вказівки на мотив злочину потребує додаткового обговорення з метою внесення до статті збалансованих з іншими її нормами поправок задля криміналізації саме тих суспільно-небезпечних діянь, які цього потребують.

При цьому варто відмітити також, що незважаючи на задекларовану мету проекту і зміну в назву статті 298 Кримінального кодексу України, змінами до тексту статті 298 так і не розкрито поняття «доведення до руйнування», крім того, зміни до статті не містять вказівки саме на протиправність, незаконність діяння попри заявку про наміри врегулювати цей момент у законопроекті.

3. Потребує додаткового обговорення питання, що саме має бути криміналізовано запропонованою проектом новою частиною третьою статті 298 – доведення до руйнування лише пам'яток чи – за аналогією з частиною другою цієї статті - всіх об'єктів культурної спадщини, адже відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» об'єкт культурної спадщини - визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти (об'єкти підводної культурної та археологічної спадщини), інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність. Об'єкти культурної спадщини також охороняються державою і нарівні з пам'ятками потребують захисту від доведення до руйнування.

4. З метою узгодження кваліфікуючих ознак статті 298 Кримінального кодексу України також потребують доопрацювання передбачені проектом зміни до частини

шостої статті 298 Кримінального кодексу України, а також існуюча частина четверта цієї статті і передбачена пунктом 5 частини другої розділу першого проекту редакція частини сьомої, якою пропонується доповнити статтю 298 Кримінального кодексу України.

5. Крім того, проект потребує доопрацювання, виходячи з наступного.

Як зазначалось вище, змінами до статті 298 Кримінального кодексу України пропонується криміналізувати вчинення не тільки фізичною, а й юридичною особою діяння, що призвело або може призвести до руйнування будівель (споруд), які є пам'яткою історії або архітектури.

У зв'язку з цим варто зазначити, що за усталеною практикою в диспозиції кримінально-правової норми Особливої частини Кримінального кодексу України не робляться вказівки на те, юридичною чи фізичною особою вчинено злочинне діяння. **Для настання відповідальності у юридичної особи за вчинення її уповноваженою особою злочину, вказівка на можливість такої відповідальності за відповідною статтею Особливої частини (в даному випадку – статті 194 та 298) повинна міститися в статті 96³ Кримінального кодексу України. У зв'язку з цим проектом необхідно передбачити відповідні зміни до частини третьої статті 96³ Кримінального кодексу України, тим паче, що давно актуальним є притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб за злочинні посягання на пам'ятки культурної спадщини.**

Враховуючи викладене, за результатами обговорення питання **Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України прийняти за основу проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за свідоме доведення будинку (споруди) до стану руйнування», реєстраційний № 3003а від 21.08.2020, поданий народними депутатами України Тетьяковою Г.М. та іншими, відзначивши відповідно до положень частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України, що для досягнення мети законопроекту є необхідність при підготовці до другого читання здійснити узгодження його положень з положеннями Кримінального кодексу України, що не були предметом розгляду в першому читанні.
2. Направити цей висновок до Комітету з питань правоохоронної діяльності як головного комітету щодо вказаного законопроекту з рекомендаціями доопрацювати зазначений законопроект перед другим читанням з урахуванням зауважень і пропозицій, викладених у цьому висновку, долучивши до вказаного доопрацювання проекту Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики та МКІП для напрацювання поправок до другого читання.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голова Комітету

Підписувач: Потураєв Микита Русланович

Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000002A672E00BEAE8000

Дійсний до: 14.02.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
Микита ПОТУРАЄВ

№ 04-14/17-2020/176199 від 05.10.2020

223943